

Nr 194.

Av herr **Jonsson** i Hökhult m. fl., om ändrad lydelse av 48 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker.

Vid 1917 års riksdag väcktes, i samband med föreliggande förslag om ny rusdryckslagstiftning, i motioner nr 69 av herr S. H. Kvarnzelius m. fl., nr 70 av herr Ollas Anders Ericsson m. fl. och nr 72 av herr K. J. Ekman m. fl. i första kammaren samt nr 152 av herr Nils Edén m. fl., nr 153 av herr Källman m. fl. och nr 157 av herr Jonsson i Hökhult m. fl. i andra kammaren förslag om följande lydelse av bestämmelsen rörande maximikvantitet spritdrycker, som får utminuteras.

»Spritdrycker må ej till någon utminuteras i större myckenhet än två liter i kalendermånaden.

Efter därom skriftligen gjord framställning äger dock bolag, om skäl föreligga, medgiva köpare att för visst tillfälle inköpa större myckenhet än sålunda stadgats.»

I sitt betänkande nr 12 vid samma riksdag anslöt sig bevillningsutskottets majoritet till samma uppfattning och godkände den i ovan nämnda motioner föreslagna lydelsen.

Andra kammaren biträdde ock förslaget, medan första kammaren icke för sin del fastslog någon maximigräns för utminuteringen av spritdrycker.

I det förslag till sammanjämkning mellan kamrarnas olika beslut, som av bevillningsutskottet framlades och av riksdagen sedan godkändes, höjdes maximigränsen till nu gällande 4 liter i månaden.

I motiveringen för den i motionerna vid 1917 års riksdag föreslagna begränsningen till 2 liter i månaden anfördes, att »samstämmiga vittnesbörd från landets olika delar bekräfta, att tvålitorsbestämmelsen som infördes 1916 visat sig äga beaktansvärd nykterhetseffekt». Begränsningen ägde gällande kraft till den 27 maj 1917, då Kungl. Maj:t i ny förordning av nämnda dag inskränkte maximikvantiteten till 2 liter

i kvartalet. Sistnämnda bestämmelse tillämpades ända till dess på våren 1919 sprittillgången började bli rikligare och i samband med spritaccisen tilldelningen ökades.

Från och med 1 januari 1920 har tillgången på spritdrycker medgivit tilldelning å motböckerna upp till de i lagen medgivna 4 liter i månaden.

Vid 1920 års riksdag väcktes av herrar Björkman och Norling i första kammaren samt herr Igel med flere i andra kammaren lika lydande motioner med förslag om sänkning av maximikvantiteten spritdrycker, som få å motbok utminuterat, till 2 liter i månaden.

Motionärerna åberopade den ökade förbrukningen och det på grund därav ökade fylleriet, som under senare delen av 1919 kommit till synes och som man kunde befara skola med ökad tilldelning ytterligare tilltaga.

Bevillningsutskottets majoritet tillstyrkte även nu bifall till förslaget, som ock bifölls av andra kammaren med 103 röster mot 52 men avslogs av första kammaren med 66 röster mot 36.

De farhågor för ökad förbrukning av spritdrycker och i följd därav ökat fylleri, som motionärerna vid 1920 års riksdag uttalade, hava mer än motsvarats av verkligheten.

Av i bilaga härtill fogade tabeller framgår, att den genom utminuterung försälda kvantiteten spritdrycker, som år 1913 uppgick till 37,607,679 liter och genom de vaga kontrolleringsåtgärderna åren 1914 och 1915 sjönk till resp. 33,240,275 och 33,629,423 liter, sänktes ytterligare något 1916 genom inskränkning till 2 liter i månader under slutet av året eller till 27,458,700 liter. Med den ytterligare inskränkning till 2 liter i kvartalet, som trädde i kraft från och med 27 maj 1917, sjönk förbrukningen under detta år till 8,060,545 liter och under 1918 till 5,680,397 liter.

När så under 1919 den rikligare sprittillgången medgav ökad tilldelning, steg förbrukningen för detta år till mer än det dubbla mot föregående år eller till 12,126,004 liter, för att med full tilldelning under år 1920 ytterligare nära tredubblas till 33,635,886 eller något mera än vad som åren 1914 och 1915 utminuterades.

Det bekräftas nu, att fylleriförseelserna rätt noga följa den fallande eller stigande förbrukningen. Mot en förbrukningsmängd

år 1913	av 6,9 liter pr huvud	svara	58,909	fylleriförseelser.
» 1914	» 6,6 d:o » d:o	»	50,860	d:o
» 1915	» 6,5 d:o » d:o	»	47,948	d:o
» 1916	» 5,2 d:o » d:o	»	43,911	d:o
» 1917	» 1,7 d:o » d:o	»	18,507	d:o
» 1918	» 1,2 d:o » d:o	»	18,854	d:o
» 1919	» 2,3 d:o » d:o	»	34,858	d:o
» 1920	» 6,1 d:o » d:o	» c:a	48,000	d:o

Det torde icke finnas delade meningar därom, att fyllerisiffrorna för de senaste två åren förskräcka.

Här vidfogad tabell visar, att den ökade utminuteringsen, såsom naturligt är, främst faller på de hemortsbolag, som icke gjort generella inskränkningar i den utminuterade kvantiteten. Det framgår, att denna i jämförelse med åren 1913 och 1916 i många fall icke blott väsentligt överstiger sistnämnda årets utan ock det förstnämndas, innan ännu några inskränkningar alls vidtagits. Förklaringen ligger säkerligen däri, att de allra flesta motboksinnnehavare uttagit hela den i lag medgivna maximikvantiteten.

Det är allmänt känt, att en stor del av dessa, som uttaga hela maximikvantiteten, dels icke själva förbruka den utan avyttra en större eller mindre del till underåriga eller till personer som eljest äro avstängda från inköpsrätt, dels lagra vad de icke omedelbart förbruka. Bevillningsutskottet uttalade ock 1920 att, vad den lojala förbrukningen beträffar, utskottet hölle före, att det endast torde vara i få undantagsfall, som behov föreligger av så hög ranson som 4 liter. I regel lär man vara fullt tillfredsställd med en tilldelning av två liter i månaden.

Erfarenheten från vårt södra grannland, Danmark, visar ock att en mindre tilldelning kan vara tillräcklig för lojal förbrukning och medföra ur nykterhetssynpunkt goda följder. Enligt i tidningen Tifring nr 5—8 för år 1920 införd artikel »Norsk och dansk nykterhetspolitik» av förste aktuarien i kungl. kontrollstyrelsen fil. lic. Hans Gahn har genom de restriktiva åtgärder, som i Danmark vidtagits, förbrukningen nedgått till omkring 1,2 liter pr huvud och år. Såsom känt äro ock fylleriförseelserna i Köpenhamn betydligt färre än i Stockholm. Enligt nyss angivna källa hava fylleriförseelserna i Köpenhamn de senaste åren uppgått till 10,216 år 1916, det sista före kristidsrestriktionernas införande, 4,642 år 1917, 2,133 år 1918, 3,072 år 1919 samt år 1920 omkring 400 pr månad. I en till bevillningsutskottets utlåtande nr 33 år 1920 fogad reservation uttalas farhågor för att så långt gående reduktion av sprittilldelningen

som till högst 2 liter i månaden skulle vara ägnad att giva ytterligare näring åt lönnbränningen. Dessa farhågor hava icke besannats. I de bygder, där enligt förut åberopade, här bifogade tabell tilldelningen pr månad sänkts till 2 liter eller därunder, har lönnbränning och i samband därmed förekommande olaga försäljning endast i ringa grad eller alls icke förekommit, medan den åter i hög grad blomstrat i Stockholm, där, utom den lagliga tilldelningen utminuteringsvis tillgången på rusdrycker genom utskänkning torde vara rikligare än annorstädes i landet.

Alla skäl tala alltså för en begränsning av maximikvantiteten spritdrycker som får utminuterat, och vi hemställa sålunda,

att riksdagen måtte besluta att § 48 i kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall erhålla följande lydelse:

Spritdrycker må ej till någon utminuterat i större myckenhet än *två* liter i kalendermånaden.

Efter därom skriftligen gjord framställning äger dock bolag, om särskilda skäl föreligga, medgiva köpare rätt att för visst tillfälle inköpa större myckenhet än sålunda stadgats.

Stockholm 21 januari 1921.

J. A. Jonsson.

Bernhard Nilsson.

C. O. Johanson.

C. J. Jönsson
i Mörkhult.

Sven Jönsson.

Eskils Hans Hansson
i Bäck.

Alfred Persson.

Ollas E. Eriksson
i Östanfors.

Oscar Ericson.

Nils Svensson,
Långelanda.

Alfred Pettersson.

Ewald Lindmark.

Gust. Andersson
i Rasjön.

Utminuteringsen av spritdrycker åren 1913, 1916 och 1920

enl. i Kontrollstyrelsen förefintliga uppgifter.

Bolaget i	År 1913.	År 1916.	År 1920.	1920 i % av 1913.	1920 i % av 1916	Medel- inköp pr motbok i måna- den.	Kvantitets- begränsning 1920.
	Liter.	Liter.	Liter.			Liter år 1920.	Liter.
Stockholm	7,368,139	3,961,365	4,084,569	55.4	103.1	2.84	—
Sundbyberg							
Nynäshamn							
Södertälje	388,592	202,961	232,608	59.9	114.6	3.09	—
Vaxholm	76,516	33,758	36,187	47.3	107.2	3.13	—
Norrköping	147,576	116,132	241,886	163.9	208.3	3.07	—
Öregrund	97,231	91,440	84,127	86.5	92.0	2.91	—
Osthammar							
Sigtuna	64,143	35,479	47,515	74.1	133.9	3.20	—
*Uppsala	491,724	435,201	563,219	114.5	129.4	2.89	—
Enköping	188,104	172,871	241,906	128.6	139.9	3.03	—
Nyköping	302,380	240,950	302,554	100.1	125.6	2.72	—
Eskilstuna	395,640	387,868	328,853	83.1	84.8	2.36	1) 2 pr. m.
Torshälla							
Strängnäs	97,319	80,718	100,136	102.9	124.1	3.06	—
Mariefred	46,606	40,874	58,014	124.5	141.9	2.87	—
Trosa	54,732	40,426	48,714	89.0	120.5	3.00	—
Malmköping	172,580	114,170	151,014	87.5	132.3	2.94	—
Linköping	344,114	277,493	499,761	145.2	180.1	2.82	—
Åtvidaberg							
*Norrköping	647,648	530,323	609,035	94.0	114.8	3.10	—
*Söderköping ²⁾	35,023	98,490	123,364	—	125.3	2.85	—
Motala	141,141	109,826	163,599	115.9	149.0	2.83	—
Vadstena	65,039	66,540	97,813	150.4	147.0	2.36	—
Skänninge	80,323	91,705	163,365	203.4	178.1	2.68	—
Valdemarsvik	106,773	107,237	114,883	107.6	107.1	2.90	—
Jönköping	329,788	281,135	391,557	118.7	139.3	2.48	—
Eksjö	208,573	240,431	433,863	208.0	180.5	2.75	—
Växjö	367,083	423,366	652,808	177.8	154.2	3.10	—
Ljungby	139,820	145,028	247,572	177.1	170.7	2.34	3 pr. m.
Kalmar	808,938	760,671	846,536	104.6	111.3	2.94	—
Oskarshamn							
Västervik	155,206	104,295	200,067	128.9	191.8	2.88	—
Vimmerby	110,514	113,602	174,776	158.1	153.8	2.59	—
Borgholm	67,924	76,767	101,210	149.0	131.8	2.13	—
Mörbylånga	44,572	73,689	84,412	189.4	114.6	2.98	—
Visby	306,391	297,078	326,117	106.4	109.8	2.79	—
Karlskrona	647,743	525,852	582,097	89.9	110.7	2.60	—
Ronneby	160,545	129,256	186,339	116.1	144.2	2.78	—
Karlshamn	318,120	204,208	302,318	95.0	148.0	2.97	—
Sölvesborg	108,145	78,302	118,103	109.2	150.8	2.70	—

1) För Eskilstuna större delen av året.

2) Uppgift saknas rörande spirituoshandlarnas utminuteringsen.

Bolaget i	År 1913.	År 1916.	År 1920.	1920 i % av 1913.	1920 i % av 1916	Medel- inköp pr motbok i måna- den.	Kvantitets- begränsning 1920.
	Liter.	Liter.	Liter.			Liter år 1920.	Liter.
Kristianstad	436,317	264,456	446,607	102.4	168.9	2.57	—
Simrishamn	149,111	117,530	163,213	109.5	138.9	2.71	—
Ängelholm	230,558	220,489	300,037	130.1	136.1	2.96	—
Hässleholm	283,123	158,154	160,576	56.7	101.5	1.72	2 pr m.
Tomelilla	176,338	126,250	164,980	93.6	130.7	2.76	—
Båstad	112,177	88,531	96,252	85.8	108.7	2.64	—
*Malmö	1,691,924	1,224,730	1,215,241	71.8	99.2	3.02	—
Svedala							
Landskrona Teckomatorp	530,538	409,243	479,025	90.3	117.1	2.82	—
Tågarp							
Ystad	477,963	356,635	370,350	77.5	103.8	2.37	—
Skurup							
*Lund	573,370	472,485	518,807	90.5	109.8	2.85	—
Dalby							
Veberöd	814,862	491,038	626,794	76.9	127.6	2.84	—
*Hälsingborg							
Höganäs	415,707	270,132	287,483	69.2	106.4	3.01	—
Skånör							
Trälleborg	562,921	406,822	505,156	89.7	124.2	2.85	—
Anderslöv							
Eslöv	249,699	218,786	246,198	98.6	112.5	2.94	—
Hörby							
Röstanga	351,587	405,415	547,239	155.6	135.0	3.01	—
Höör							
Löberöd	203,801	201,971	224,524	110.2	111.2	2.84	—
Lövestad							
Sjöbo	267,361	267,049	316,641	118.4	118.6	2.72	—
Östraby							
Halmstad	306,086	271,124	346,399	113.2	127.8	3.29	—
Laholm							
Falkenberg	203,679	168,047	218,765	107.4	130.2	3.26	—
Varberg							
Kungsbacka	2,712,265	1,551,589	2,046,231	75.4	131.9	3.17	—
*Göteborg							
*Kungälv	167,889	118,103	148,784	88.6	126.0	3.10	—
*Uddevalla							
*Marstrand	500,541	415,428	513,112	102.5	123.5	2.87	—
Lysekil							
Strömstad	94,207	58,804	71,916	76.3	122.3	2.86	—
Vänern							
Vänern	325,956	208,356	235,245	72.2	112.9	2.77	—
Trollhättan							
Alingsås	159,670	147,929	172,687	108.2	116.7	2.74	—
Borås							
Ulricehamn	269,846	180,557	237,879	88.2	131.7	2.97	—
Ämål							
Mariestad	241,885	184,937	149,085	61.6	80.6	2.11	2 pr m.
Lidköping							
Skara	160,599	113,885	183,157	114.0	160.8	2.77	—
Skövde							
Skövde	531,421	475,604	652,332	122.8	137.2	3.24	—
Skövde							
Skövde	133,649	153,717	202,953	151.9	132.0	2.62	—
Skövde							
Skövde	100,084	147,232	131,363	131.3	89.2	1.75	6 pr kv.
Skövde							
Skövde	212,690	219,105	278,294	130.8	127.0	2.90	—
Skövde							
Skövde	211,878	172,990	222,197	104.9	128.4	2.35	—
Skövde							
Skövde	153,078	136,148	183,960	120.2	135.1	2.17	—
Skövde							
Skövde	286,465	228,010	299,332	104.5	131.3	2.85	—
Skövde							

Bolaget i	År 1913.	År 1916.	År 1920.	1920	1920	Medel-	Kvantitets- begränsning 1920.
	Liter.	Liter.	Liter.	i % av 1913.	i % av 1916	inköp pr motbok i måna- den. Liter år 1920.	
Hjo	84,280	93,582	117,882	139.9	126.0	2.35	2 pr m.
Falköping	203,058	190,468	265,915	131.0	139.6	2.53	—
Grästorp	100,842	80,987	100,063	99.2	123.6	2.41	—
Vara	194,085	169,266	225,012	115.9	132.9	2.68	—
Karlstad	580,861	505,614	530,672	91.4	105.0	1.64	2 pr m.
Arvika							
Kristinehamn	174,870	102,659	87,461	50.0	85.2	1.35	5 pr kv.
Filipstad	272,153	121,887	129,043	47.4	105.9	1.78	6 » kv.
Säffle	99,232	88,590	98,776	99.5	11.5	1.04	2 » m.
Örebro	572,877	476,263	608,304	106.2	127.7	2.93	—
Askersund	88,713	71,400	68,693	77.4	96.2	2.00	2 pr m.
Mora	106,402	99,298	118,065	110.0	118.9	2.21	9 » kv.
Lindesberg	196,933	87,847	45,407	23.1	51.7	0.99	1 » m.
Västerås	442,388	332,613	259,475	58.7	78.0	1.77	2 » »
Sala	350,255	245,945	367,956	105.1	149.6	3.07	—
Köping	166,115	106,929	119,059	71.7	11.3	2.32	—
Arboga	118,679	117,750	181,148	152.6	153.8	2.78	—
Falun.....	495,721	516,148	481,059	97.0	93.2	1.73	2 pr m.
Hedemora	185,053	169,639	87,449	47.3	51.6	0.83	1 » »
*Gävle ¹⁾	429,661	547,286	636,473	—	116.3	3.11	—
Söderhamn	249,055	216,890	304,380	122.2	140.3	2.69	—
Hudiksvall	219,305	198,705	278,691	127.1	140.3	2.28	—
Härnösand	220,054	193,609	256,838	116.7	132.7	2.77	—
*Sundsvall ¹⁾	417,178	321,444	450,709	—	140.2	2.94	—
Sollefteå	207,006	95,835	170,564	82.4	178.0	2.88	—
Örnsköldsvik	169,222	135,947	203,942	120.5	150.0	2.46	—
Östersund	356,286	262,898	590,409	165.7	224.6	3.01	—
Umeå	249,331	199,936	116,876	46.9	58.5	0.98	1 pr m.
Skellefteå	148,888	138,932	194,494	130.6	140.0	1.33	—
Luleå	517,631	398,697	637,120	123.1	159.8	2.78	—
Piteå							
Haparanda.....	—	—	—	—	—	—	—
Hela riket	—	—	—	—	—	2.69	—

¹⁾ Uppgifter saknas rörande spirituoshandlarnas utminuteri.

Anmärkning: Siffrorna för år 1913, då fri försäljning var rådande, äro ej fullt jämförbara med dem för åren 1916 och 1920.

*) anger att en del av försäljningen åren 1913 och 1916 skett genom spirituoshandlare, vilkas försäljning i icke ringa utsträckning ägde rum till kunder utom det nuvarande kontrollområdet.

Spritdrycksförsäljningen i hela riket.

Å r.	Den totala spritdrycksförsäljningen för konsumtionsändamål.	Därav utminuterung.	
	Liter.	Liter.	
1913 ¹⁾	42,999,584	37,607,679	} Enligt kontrollstyrelsens berättelser över brännvinsförsäljningen.
1914 ¹⁾	38,206,247	33,240,275	
1915 ¹⁾	38,820,654	33,629,423	
1916	33,682,869	27,458,700	
1917	10,341,843	8,060,545	
1918	7,512,951	5,680,397	} Enligt av kontrollstyrelsen meddelad uppgift.
1919	14,398,828	12,126,004	
1920	37,841,572	33,635,886	

Antalet motböcker.

November 1916	794,246	} Enligt kontrollstyrelsens motboksstatistik.
Januari 1919	813,235	
December 1920	1,049,752	

¹⁾ Uppgift saknas rörande utminuterungen hos tre spirituosa-handlare samt försäljningen till s. k. fria utskänkningsrättigheter.